

Tilburg University

Sociaal Europa

Cremers, Jan; van den Burg, Ieke

Published in:
Vorbij de retoriek

Publication date:
2014

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Cremers, J., & van den Burg, I. (2014). Sociaal Europa: Ingrijpen gewenst. In J. Cremers, I. van den Burg, C. Hamans, & A. Pilon (Eds.), *Vorbij de retoriek : Sociaal Europa vanuit twaalf invalshoeken* (pp. 7-20). Van Gennep Amsterdam.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Sociaal Europa: ingrijpen gewenst

Een inleiding

Ieke van den Burg en Jan Cremers

De Europese samenwerking die na twee verwoestende wereldoorlogen tot stand kwam, wordt vaak als een project voor wereldvrede gezien dat later uitmondde in een economisch vrijhandelsproject. Dat het meteen bij het begin al om veel meer ging, bewijst het eerste verdrag dat in 1951 werd ondertekend door Frankrijk, Duitsland, Italië en de Benelux. In het Verdrag van Parijs, waarmee de EGKS, de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal is opgericht, werden de eerste Europese instellingen, de Hoge Autoriteit, de Raad van de Regeringen, de Gemeenschappelijke Vergadering van Parlementariërs en het Raadgevend Comité van producenten, werknemers, afnemers en handelaren, niet alleen belast met het toezicht op de markten voor kolen en staal, de mededinging en de prijsvorming, maar kregen tevens tot taak deze sectoren te herstructureren met alle aandacht voor werkgelegenheid, (om)scholing, veiligheid, gezondheid en de sociale omstandigheden in de Rijnlandse regio's die zoveel geleden hadden in de oorlog.

Een integrale supranationale aanpak dus met een expliciete sociale dimensie, die ook in de daaropvolgende verdragen overeind bleef, maar waarvan de laatste twee decennia niet veel resteert. Voor zover deze dimensie nog aanwezig is, en dat is vooral in campagnetijd, beperkt de steun voor een sociaal Europa zich steeds meer tot fraaie woorden die oproepen tot het overeind houden van een sociaal Europa. Voorbij de retoriek kijkend blijkt dit sociale Europa dan meestal ingevuld met een roep om minder invloed van Europa – handen af van ons pensioen, geen aanbestedingen van publieke diensten, grenzen aan arbeidsmigratie en aan vrij verkeer van diensten. De overheersende mening is dat meer Europa alleen maar minder sociaal beleid kan betekenen.

Speelruimte

Tegelijkertijd onderkennen vrijwel alle serieuze partijen dat de Europese economische en monetaire integratie wezenlijk is voor onze welvaart en dat terugdraaien van de interne markt of de euro grote negatieve gevolgen zal hebben. Het gevolg is dat een steeds strakker keurslijf van hervormingen en economische voorschriften uit Brussel – vooral gericht op overheidsbezuinigingen en arbeidsmarkthervormingen – wordt aanvaard, hetgeen de ruimte voor nationaal begrotingsbeleid en dus ook voor sociaal beleid voortdurend kleiner maakt.

Het economisch beleid wordt Europees bepaald zonder daarbij rekening te houden met de sociale dimensie, waardoor de ruimte voor sociaal beleid op nationaal niveau automatisch afneemt. Immers, lange tijd is onvoldoende onderkend dat de speelruimte voor sociaal beleid ook kan worden ingeperkt door wetgeving en maatregelen die voor de andere, dominante Europese beleidsterreinen – interne markt, vrij verkeer van kapitaal en diensten, mededinging, en *six packs* en *two packs* in het kader van het Stabiliteitspact voor de euro – worden opgesteld. Wat vanuit het Directoraat Generaal dat zich tegenwoordig tooit met de naam Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, nog aan sociaal beleid wordt geleverd, is een marginale exercitie in de zijlijn van de Europese samenwerking, op die manier dienend als een excuus voor een economisch en financieel beleid dat negatief uitpakt voor de Europese burger.

Daardoor identificeren burgers de Europese Unie vooral met hardvochtig nationaal – maar aan Brussel geweten – bezuinigingsbeleid. Dit schept alle ruimte voor goedkope politieke agitatie – ‘minder Europa’ – en kan zich zozeer tegen de Europese samenwerking keren, maar ook tegen de politiek en het maatschappelijk bestel in het algemeen, dat het democratische gedachtegoed er zelf fors door onder druk komt te staan.

Sociale toets

In dit boek pleiten wij voor meer aandacht voor en bemoeienis van Europa met sociaal beleid. Daarmee doelen we niet alleen op de noodzaak van meer Europese sociale wetgeving, maar vooral op veel uitdrukkelijker ingrijpen in andere beleidsterreinen van waaruit met regelmaat een beleid gedictieerd wordt dat grote sociale consequenties heeft. Vanuit de Europese vakbeweging en andere progressieve organisaties wordt al langer gepleit voor een sociale toets voor alle maatregelen die de binnenmarkt betreffen. Wij onderschrijven een dergelijk streven.

Als er bijvoorbeeld een hervorming van het Europese ondernemingsrecht wordt ingezet – momenteel vooral gezien als een verdere versoepeling van registratie en verlaging van startkapitaal – moet dit niet alleen worden geanalyseerd in termen van het ‘verlagen van de administratieve lasten’ voor de beginnende ondernemer, maar tegelijk dient rekening gehouden te worden met de risico’s die zo’n voorstel inhoudt voor betrokken werknemers, (kleine) schuldeisers en burgers die klant zijn van een dergelijke onderneming. Anders creëren we via een Europese weg een gemakkelijke manier om via schijnconstructies en faillissementen onder sociale en maatschappelijke verplichtingen uit te komen, zoals nieuwe vormen van plof-bv’s. Discussies hierover zijn ongemakkelijk – ‘wat heeft dit nou met sociale zaken te maken?’ –, maar hard nodig. Samenwerken in Europa krijgen we niet voor niets en de onzichtbare hand van de vrije markt ontregelt dit soort uitwassen zeker niet zelf.

Korte terugblik

Als we teruggaan in de tijd moeten we allereerst constateren dat het sociaal beleid in Europa de laatste twee decennia is ontwikkeld tegen de achtergrond van fundamenteel gewijzigde politieke krachtsverhoudingen. Tot begin jaren negentig was er behoorlijk wat wetgevingsactiviteit op sociaal terrein. De meest bekende zijn wellicht de gelijke behandelingsrichtlijnen waardoor ook in Nederland discriminatie van vrouwen in beloning, werk en sociale zekerheid moest worden weggenomen, maar ook op het terrein van arbeidsrecht en veiligheid en gezondheid op het werk, is veel en goed werk verzet.

Besluitvorming over arbeidsomstandigheden (en bijvoorbeeld arbeidstijden-) wetgeving werd evenals alle interne markt wetgeving mogelijk via meerderheidsbesluitvorming in de Europese Raad en met het Europees Parlement als medewetgever. Begin jaren negentig kreeg de toenmalige voorzitter van de Europese Commissie, Jacques Delors, de handen nog op elkaar voor een Europese sociale agenda die in het teken stond van een door sociaaldemocraten en christendemocraten uitgewerkt programma (zie de bijdrage van Jan Cremers hierover elders in dit boek). Hij gaf aan het Interne Markt-project van 1992 een driedelige doelstelling mee: concurrentie, samenwerking en solidariteit.

Het eertijds onderschreven Europese sociale model kende respect voor het nationaal arbeidsbestel en het samenhangend sociaal regelwerk van de lidstaten die gemakshalve tot de *Rijnlandse* traditie werden gerekend. Een deel van die regelingen was gebaseerd op sociale

wetgeving, een ander deel was opgebouwd via collectieve onderhandeling. De verhouding in dat regelwerk tussen wetgeving en collectief onderhandelen was en is niet eenvormig. Per land kon dit verschillen, hetgeen niet gezien werd als een probleem voor zover de sociaaleconomische orde in een land aan de orde was. ‘Eenheid in verscheidenheid’ was en is een veelgebruikt en ingeburgerd Europees motto. Het Europese sociaal beleid ging bijgevolg over hoe te handelen met die eenheid in verscheidenheid terwijl politiek gezien economisch-financiële én sociale doelstellingen op gelijke voet werden beleden.

In de jaren negentig verzwakte deze aanpak. Hoewel de vaak verguisde en één-dimensionaal tot ‘*dot com*’ top versimpelde Top van Lissabon in 2000 ook nog de ambitie om de meest dynamische kenniseconomie ter wereld te worden, verbond met de doelstellingen voor meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang, luidde deze ook de periode in van de Open Methode van Coördinatie, een tamelijk vrijblijvende wijze van onderlinge vergelijking tussen lidstaten van elkaars beleid op sociale terreinen zoals armoedebeleid en pensioenen. Bindende sociale wetgeving kwam nog nauwelijks tot stand en doordat een stok achter de deur ontbrak, leidde ook de Sociale Dialoog tussen werkgevers en werknemers op Europees niveau nog nauwelijks tot bindende akkoorden (zie hierover het artikel van Bulk en Passchier elders in deze bundel).

Niet alleen het Verenigd Koninkrijk, dat vanaf het begin heeft dwarsgelegen, maar ook vrijwel alle nieuwe landen die tijdens de laatste grote uitbreiding van de Europese Unie toetraden, stonden veraf van een traditie van centrale collectieve onderhandelingen van enig bindende betekenis of van sociale wetgeving die als een noodzakelijke correctie op de vrijmaking kan worden gezien. De landen in Centraal- en Oost-Europa zijn er niet in geslaagd hun ‘oude’ traditie van een sterk op de staat gerichte vraag naar centrale regelgeving te vervangen door meer autonome en vrije onderhandelingen van werkgevers- en werknemersorganisaties. Door het ontbreken van een dergelijk middenveld ontberen zij het draagvlak voor een verantwoorde sociaaleconomische ordening. De markt heerst.

Een groot deel van de nieuwe Europese Commissarissen heeft weinig binding met de oude *Rijnlandse* traditie. Op het terrein van de Europese sociale dialoog is mede hierdoor al jaren geen enkel initiatief van betekenis door de Europese Commissie voorgelegd. De door de vorige Eurocommissaris Spidla gepresenteerde agenda bevatte zo weinig substantie dat die terecht kon worden afgedaan als *too little and too late*.

Van de rechters bij het Europese Hof uit de nieuwe lidstaten gaat evenmin weinig affiniteit uit naar een sociale marktordening. CAO-recht is voor hen niet langer een grondwettelijk verankerd recht, maar wordt verbannen tot het gebied van de zogenaamde secundaire wetgeving. Het gevolg is dat het gevecht over de vormgeving van de sociaaleconomische orde in Europa – het Angelsaksische versus het Rijnlandse model – inmiddels zelfs is doorgedrongen tot het Europese Hof. Interpretatieverschillen over de reikwijdte en het belang van algemeen geldende nationale afspraken hebben geleid tot een restrictieve juridische benadering bij het Hof die het primaat legt bij de vrije dienstverlening. De daarbij gehanteerde onderschikking van sociale doelstellingen overschaduwde thans de vroegere benadering waarbij Europese wetgeving gebaseerd diende te zijn op principes en regels die verschillen in nationale wetgeving met elkaar trachtten te verenigen.

Primaat van de markt

De bij de start van de interne markt gehanteerde sociale invalshoek is dus sterk geërodeerd. De nadruk is komen te liggen op de vrijmaking van de markt en op een terugtrekkende overheid. Sociale

wetgeving wordt in die visie al snel gezien als een ‘paarse krokodil’ⁱ of in het Europese jargon ‘*red tape*’ⁱⁱ. Serieuze arbeidsomstandighedenwetgeving zoals die tegen valgevaar bij het werken op steigers en ladders, of het gevaar van langdurige blootstelling aan straling, wordt belachelijk gemaakt. De huidige commissievoorzitter Barroso maakte zich daar onlangs weer schuldig aan toen hij een recent geheel conform de wettelijke mogelijkheden daartoe tot stand gekomen akkoord tussen werkgevers en werknemers in de Europese kappersbranche ridiculiseerde en weigerde aan Raad en Parlement voor te leggen (zie hierover het artikel Bulk en Passchier).

De gevolgen voor het Europees sociaal beleid zijn niet alleen stilstand in belangrijke sociale dossiers, maar ook dwingende deregulering en supranationale wetgeving die de mogelijkheden voor lidstaten beperkt om in positieve zin af te wijken. De spraakmakende uitspraken van het Europese Hof (zie voor een enkel tekenend voorbeeld bijvoorbeeld de bijdrage van Jan Cremers over sociale zekerheid en vrij verkeer in deze bundel) gaan in dezelfde richting. Deze politiek heeft er voor gezorgd dat vrijwel geen vooruitgang is geboekt en dat alle elan is verdwenen. Bovendien is weinig of geen werk verricht om onbedoelde neveneffecten van de vrijmaking te slechten. Het lijkt er op dat het Europees Parlement de laatste jaren, als medewetgever in de sociale dossiers, door het Hof en de Europese Commissie buitenspel is gezet.

De huidige crisis wordt als argument gebruikt om verder te gaan op dit pad en in veel landen wordt de neoliberale hervormingsagenda nog altijd blind gevolgd. Om slechts één voorbeeld te geven: de Wet op het Arbeidscontract die eind 2009 in Estland van kracht werd. Deze wet spreekt vooral over de administratieve lasten van werkgevers en de noodzaak voor verdere flexibilisering. Daarom worden de opzegtermijnen en de werkloosheidsuitkeringen en ontslagvergoedingen sterk verlaagd, zonder dat hier enige verbetering van de werk- of inkomenszekerheid tegenover staat. Of neem de recente voorstellen van de Europese Commissie in haar tiende rapport, gekoppeld aan het economische en financiële steunprogramma, om de lonen in Portugal opnieuw met 5% te verlagen en het minimumloon verder te bevriezen. Een voorstel dat lijnrecht ingaat tegen akkoorden die de sociale partners en de Portugese overheid zijn overeengekomen en dat de binnenlandse vraag nog verder zal doen afkalven.

De meeste West-Europese landen kennen nog een zeker regelwerk van overleg en van wetgeving en arbeidsvoorwaardenbeleid dat zorgt voor een tegenwicht tegen deze filosofie. De cases tonen aan dat die hervormingsagenda, ingegeven door een eenzijdig marktdenken en gelanceerd vanuit de mondiale of Brusselse instellingen, zeer negatief kan uitwerken op sociaal terrein, als dergelijke plannen kritiekloos worden gekopieerd in landen die geen voorwaarden kennen voor een overlegeconomie.

Roep om hervorming

Hoewel de bewijsvoering flinterdun is en er op basis van de huidige stand van economische analyse en onderzoek geen enkele harde onderbouwing mogelijk is voor het beleidsuitgangspunt dat verdere deregulering en flexibilisering van de arbeidsmarkt landen in staat zal stellen sneller uit een crisis te geraken en beter te presteren, blijft de roep om hervorming en versoepeling alom te horen. En dit terwijl landen die een stevige traditie kennen van sociale zekerheid en van goed geregelde arbeidsrelaties, op de keper beschouwd de crisis beter hebben doorstaan. Er is in die landen meer sprake van anticyclische voorzieningen, van een zekere rem op een al te sterke neergang van koopkracht en bestedingen en van een buffer tegen oplopende armoede (zie hierover het artikel Vandenbroucke en Wisselink elders in deze bundel).

Toch volharden de meeste regeringen, met de Europese Commissie voorop, in hun streven naar verdere deregulering en versoepeling van de ‘te rigide’ arbeidsmarkt. Als bijvoorbeeld versoepeling van de ontslagbescherming gepaard gaat met verdere bezuinigingen en verslechtingen in de sfeer van de sociale zekerheid en de werkloosheidsuitkeringen is het gedaan met het positieve onderscheid van Europa ten opzichte van de VS. Gevolg is het verder overhevelen van de risico’s op de arbeidsmarkt van de onderneming en de overheid naar de individuele burger. Een verdere groei van slecht betaald en onzeker werk ligt dan in het verschiet. De voorgestane verlaging van de huidige bescherming brengt zo geen einde aan de groeiende tweedeling op de arbeidsmarkt, zoals in de hervormingsplannen wel eens wordt beweerd – insiders versus outsiders –, maar brengt alleen maar grotere delen van de beroepsbevolking, ook middengroepen en mensen met vaste dienstverbanden, in de gevarenzone.

Opdracht aan het Europees Parlement

Tegen deze achtergrond zou het getuigen van struisvogelpolitiek als vanuit Nederland een terugtrekkende beweging in Europa zou worden ingezet. Ingrijpen is gewenst:

- Er zijn bestaande dossiers die vragen om een meebepalende, offensieve en agenda-zettende rol van de zijde van het Europees Parlement. Een voorbeeld is de trekkersrol die Nederlandse Europarlementariërs in het verleden hebben gespeeld en nog steeds spelen bij de discussie over de gelijke behandeling van werknemers. Denk hierbij aan de uitzendrichtlijn, maar ook aan de behandeling van grensarbeid of het tijdelijk werken in het buitenland. Ook is uitgaande van de ervaringen in Duitsland en Nederland, twee landen met sterke wetgeving op het terrein van de medezeggenschap, in het verleden door ons in het Europees Parlement met succes gewerkt aan de verbetering van de informatie en adviesrechten in grote, internationaal opererende ondernemingen.
- Dossiers die vragen om een meebepalende, defensieve rol. In de achterliggende periode is gebleken bij verschillende dossiers dat de conservatieve meerderheid in de Europese instellingen zich weinig gelegen laat liggen aan anti-regressiebepalingen in de wetgeving. Europese minimumbepalingen die bedoeld waren en zijn om een vloer te leggen in sociale wetgeving worden niet het startpunt voor verbetering maar het enige geldende referentiepunt. Sociale regelingen die gunstig afsteken worden buitenproportioneel verklaard en komen zo onder druk te staan. Regelmatig komt het voor dat in commissievergaderingen het Europees Parlement een verdedigende houding moet innemen met lange onderhandelingen tot gevolg. Ondankbaar monnikenwerk, maar er uit stappen is helemaal geen oplossing. Voor de komende zittingsperiode valt te verwachten dat met name alle afspraken over veiligheid en gezondheid op de werkplek tegen het licht zullen worden gehouden. Als het niet is vanwege de crisis, dan is het wel vanwege het feit dat de meerderheid van de lidstaten weinig gedaan heeft aan de omzetting van de verschillende maatregelen en gretig aan de deregulering op dit terrein zal willen beginnen. Het Europees Parlement wacht de taak hier de schatbewaarder te worden van een bedrijfsvoering die voorzorg centraal stelt.
- Dossiers die vragen om vooruitblikkende, nieuwe sociale initiatieven. Europa heeft gezamenlijk beleid nodig tegen de achtergrond van het vrij verkeer van producten en mensen, ter voorkoming van *regime shopping* op het gebied van arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden. In het verleden zijn belangrijke successen behaald, denk bijvoorbeeld aan het verbod op asbest of de invoering van een veiligheidscoördinator op grote bouwplaatsen. Deze thema’s lenen zich voor nieuw beleid waarbij de ratio om dit nationaal te ontwikkelen niet aanwezig is of zelfs onwenselijk is.

Enkele belangrijk thema's voor de toekomst zijn het eenduidig Europees definiëren van de arbeidsrelatie en het regelen van de sociale aansprakelijkheid in productieketen. Thans is het nog steeds volledig aan de lidstaten om dit te bepalen. Wat betreft het vrije verkeer van diensten heeft het feit dat hierover in sommige landen niets is geregeld, geleid tot allerlei schimmige bemiddelingspraktijken waarbij bijvoorbeeld de zelfstandigenstatus bewust wordt ingezet om verplichtingen te ontduiken of te omgaan (zie hierover de bijdrage van Mijke Houwerzijl aan deze bundel).

De aansprakelijkheid in een productieketen moet gezien worden tegen de achtergrond van de sterk gegroeide *outsourcing* van de uitvoering van taken. Als die uitvoering plaats vindt via afspraken die gekenschetst kunnen worden door sterke economische en financiële afhankelijkheid, of via wurgcontracten, zoals het MKB vaak terecht klaagt, mag en kan het hoofdbedrijf niet de ogen sluiten voor de sociale aansprakelijkheid die voortvloeit uit die afhankelijkheid. Het Europees Parlement heeft een eerste stap gezet door het onder het strafrecht brengen van werkgevers die illegale werknemers tewerk stellen, met inbegrip van de eerste schakel in een keten. Sociaaleconomisch beleid en sociale wetgeving zouden integraal onderdeel moeten zijn van de Nederlandse politieke inzet op alle niveaus, zowel in defensieve, in offensieve, als in initiërende zin.

Een klassiek trilemma?

In de academische wereld wordt de term 'trilemma' gebruikt voor driedelige dilemma's waarin het bereiken van een combinatie van drie optimale uitkomsten schier onmogelijk is, en gekozen moet worden voor het opofferen van één van de drie om de andere twee te kunnen waarmaken. De keuze voor het waarmaken van een sociaal Europa zouden we kunnen zien als een variant op het trilemma dat de Turks-Amerikaanse econoom Dani Rodrik heeft geschetst ten aanzien van globalisering. Economische integratie/globalisering, democratie en nationale soevereiniteit kunnen zijn inziens nooit alle drie tegelijk worden geoptimaliseerd. Wellicht zal een keuze gemaakt moeten worden om één van de drie op te geven, of tenminste te verzwakken. Rodrik laat zien dat het vasthouden aan nationale soevereiniteit in een geglobaliseerde wereldeconomie niet helpt om marktkrachten te beheersen, en bepleit de opbouw van een sterkere democratische *governance*, 'bestuursmacht', op mondiaal en Europees niveau.

Ook ten aanzien van de wensen voor een sociaal Europa zal zo'n keuze gemaakt moet worden, als we tenminste niet alleen lippendienst willen bewijzen aan dit ideaal, en intussen de nationale verzorgingsstaat onder onze - nationaal democratisch gelegitimeerde - handen willen zien afbrokkelen. Toegespitst op de sociale dimensie van de Europese eenmaking gaat het in dit trilemma om de volgende drie elementen:

- A. de sociale kwaliteit die we wensen voor Europese burgers in het verlengde van de nationale verzorgingsstaten en sociale modellen;
- B. de zegeningen van de Europese economische integratie en de afhankelijkheid van onze welvaart en groei van de al vergaand aan Europa overgedragen bevoegdheden ten aanzien van interne markt en monetair en budgettair beleid;
- C. het vasthouden aan democratische legitimiteit en beslissingsbevoegdheden over sociaal beleid primair of zelfs exclusief op nationaal niveau.

Geredeneerd vanuit het trilemma zijn er dan grof geschetst drie keuzes waarbij A, B, of C het onderspit delven bij een combinatie van de andere twee, die je zou kunnen kwalificeren als een neoliberal, een national(istisch) en een door ons bepleite sociaaldemocratisch alternatief, waarbij actief invulling gegeven wordt aan een sociaal Europa:

- 1) de “illusie” van een sociaal Europa (A) laten vallen en de welvaart via de onzichtbare hand van de markt, die door het huidige neoliberale beleid in Brussel gesteund en versterkt wordt, ten goede laten komen aan de winnaars van de globalisering: de neoliberale oplossing die een steeds grotere tweedeling teweeg brengt, met de daaruit voortvloeiende spanningen die de nationale ‘soevereine’ democratie dan ook steeds meer onder druk zal zetten;
- 2) het terugdraaien van de vergaande Europese integratie (B) door protectionistische maatregelen door te voeren –grenzen dicht; terug naar de gulden –, waardoor evident minder welvaart te verdelen valt: de nationale/nationalistische oplossing, waarbij het maar de vraag is of die verslechtingen in het welvaartspeil dan knus in nationale eensgezindheid gedragen zullen worden;
- 3) stukjes nationale soevereiniteit opgeven (C) en op Europees niveau een proactief geïntegreerd sociaaleconomisch beleid nastreven waar de sociale dimensie integraal onderdeel van uitmaakt. Hier is natuurlijk de grote vraag (zie het artikel van Cuperus en Wiersma in deze bundel) hoe we aan steun komen bij de huidige verliezers van de globalisering voor zo’n sociaaldemocratisch offensief à la Delors, als nationale politici zich krampachtig verzetten tegen ieder soevereiniteitsverlies, en tegen iedere solidariteit die verder reikt dan de eigen nationale grenzen?

Een consequentie in lijn met Rodrik zou ons inziens moeten zijn dat de Europese sociaaldemocratische partijen veel actiever samen werken aan het opbouwen van een verzorgingsstaat op Europees niveau, met verplichtende minimumregels en rechten, gezamenlijke inspanningen voor handhaving en bescherming van die rechten, en met solidariteitsarrangementen over de grenzen heen waar de draagkracht voor het opvangen van – met name – werkloosheid en economische crisis de nationale draagkracht overschrijdt. Dit betekent: integraal sociaal beleid voor het hele Europese project, niet weggestopt in het reservaat van sociale zaken.

Delen van het sociaal beleid, die zich niet meer adequaat laten oplossen op nationaal niveau, zullen naar het Europese niveau dienen te verschuiven, om daar de kaders te scheppen voor goed werk, sociale zekerheden en arbeidsmobiliteit onder faire condities, waarbij sommige sociale risico’s beter gepooled en samen gedragen kunnen worden. Als de sociaaldemocratie, die van origine een internationale beweging is, niet stevig in zal zetten op sociaaldemocratische oplossingen die Europeanen zoals Jacques Delors voor ogen stonden, zal zij – Europees én nationaal – ten onder gaan in het geweld van neo-liberalen, nationalisten en populistten, en zal het teloorgaan van de nationale verzorgingsstaten vooral hén aangerekend worden.

Van den Burg & Cremers – Sociaal Europa: ingrijpen gewenst

ⁱ Het begrip ‘paarse krokodil’ is afkomstig van een televisiespot uit 2005. Vervolgens is het begrip uitgegroeid tot een metafoor voor overdreven en klantonvriendelijke bureaucratie en regelzucht.

ⁱⁱ De term ‘*red tape*’ is oorspronkelijk afkomstig uit de wereld van de kantelarijen en sloeg op het rode lint waarmee bundels documenten bij elkaar gehouden werden.

Cremers – De missie van Delors